

Thema

Huis van de Heer

J.W. van der Jagt

Geloven mag weer. Dat lijkt de winst van ons postmodern cultuurklimaat. Niemand kijkt ervan op als je zegt dat je religieus bent. Mediasterren laten het publiek hun religieuze zoektocht meebeleven. Religie is voor de één zich bezig houden met de zin van het leven. De ander zoekt een inspiratiebron. Men gaat in retraite voor religieuze bezinning, op bedevaart naar Lourdes, Mekka of naar waar dan ook. Anderen verdringen zich rond de paus als religieuze identificatiefiguur. Deze nieuwe gelovigheid staat vaak los van de kerk. Ook dat heet postmodern. De mensen binden zich niet gemakkelijk aan vaste relaties of een instituut. Geloven is individueel en het kan ook zonder kerk. Toch kan iemand die God zoekt, moeilijk om de kerk heen. Want die wordt het huis van God genoemd. In zijn gemeente wil de Here nu juist wonen. Daar willen we uit de Schrift iets van laten zien.

De naam 'kerk' is afgeleid uit de taal van de apostelen: *kuriakè*. Dat zegt: het is van de Kurios, van de Heer. Zo is de kerk het volk van de Heer, of het huis van de Heer. Dat zegt wie de eigenaar ervan is. De kerk is niet van ons, ze is van de Heer. Hij heeft haar als zijn eigendom gekocht. Hij is haar eigenaar. Hij heeft haar gekocht om er te wonen. Je kunt het over de kerk eigenlijk niet hebben zonder te spreken over het wonen van God.

Het Oude Testament tekent een toekomstperspectief waar het volk van God naar uit mag zien en zich over mag verheugen. 'Ik kom in uw midden wonen' (Zach. 2:10). Sefanja profeteerde over de koning van Israël, de Here God die te midden van zijn volk zou wonen (Sef. 3:15,17). Dat is het verheugende vooruitzicht voor Gods volk uit Sefanja's en Zacharia's tijd, maar ook voor de hele wereld. Want, zo gaat Zacharia verder: 'Vele volken zullen te dien dage gemeenschap zoeken met de Here en zij zullen Mij tot volk zijn en Ik zal in hun midden wonen' (Zach. 2:11; vgl. Jes. 60:14; Op. 3:9). De profeet verbindt hier drie zaken aan elkaar: de gemeenschap met de Here, het volk van de Here zijn en het wonen van de Here onder zijn volk. Dat is het wonder van de kerk: ze is het volk van God, leeft in gemeenschap met hem, en Hij wil daar wonen. Het is het oudtestamentisch perspectief van de kerk als het werk van de drie-ene God: de Vader die uit alle volken zijn volk heeft uitgekozen, dat leeft in gemeenschap met Christus, door de inwoning van de Heilige Geest. Als Gods Woord het zo zegt, kan niemand die vandaag Gods gemeenschap zoekt, om de kerk heen.

Vanaf het begin

Wat genoemde profeten over het wonen van God zeiden, was geen nieuw perspectief. Al eeuwen eerder zei de Here tegen Israël in de woestijn: 'En Ik zal mijn tabernakel in uw midden zetten en Ik zal geen afkeer van u hebben, maar Ik zal in uw midden wandelen en u tot een God zijn en gij zult Mij tot een volk zijn' (Lev. 26:11-12). Midden in hun tentenkamp stond de tent van God. Zo vervulde de Here zijn belofte aan Abraham, dat Hij de God van zijn nageslacht zou zijn (Gen. 17:7). Een opmerkelijk bevel laat zien hoe concreet de Here onder zijn volk wilde wonen en wandelen. Elke Israëliet moest in zijn bagage een schepje bij zich hebben. Daarmee moest hij zijn ontlasting begraven (Deut. 23:13v). De Here bemoeide Zich met de stoelgang van zijn volk! We kunnen zeggen dat het een goede hygiënische maatregel was. Voor de volksgezondheid ongetwijfeld van belang. Maar het motief voor dit bevel gaat heel wat dieper. Het is: dat de 'Here uw God wandelt in uw legerplaats ... daarom zal uw legerplaats heilig zijn, zodat Hij niets onbehoorlijks bij u ziet' (vs. 13v). Waar de Here woont, mag niets onbehoorlijks, niets smerigs

zijn. Met het schepje prentte de Here zijn volk een besef van heiligheid in. Waar God woont, is alles wat onheilig is, ongepast. De heilige God wil een heilig volk.

Is dat niet wat God vanaf het begin in zijn omgaan met mensen laat zien? In de woestijn wandelde Hij in het tentenkamp onder zijn volk. Maar Hij wandelde in het allereerste begin al op aarde. In de avondkoelte hoorden de eerste mensen Hem wandelen. Zij kenden zijn geluid. (Gen. 3:8). God kwam naar hen toe en ging in zijn tuin - hun woonplaats - met hen om. Hij wilde bij hen zijn. Hij was op gemeenschap uit en wilde dat zij, zoals Henoeh later (Gen. 5:24) zouden wandelen met Hem.

Tegelijk wordt duidelijk: waar God wandelt, kan niet alles ermee door. Daar kan een mens niet ongehoorzaam zijn aan God en zijn eigen zin doen. De heilige God verdreef hen uit het paradijs. De Here God schiep de mens om met hem om te gaan en gemeenschap te hebben en daarin samen te leven: gemeenschap tussen de heilige God en mensen die Hem zijn toegewijd.

Wat de Here vanaf het begin laat zien, komt later terug, zoals in de reinheid van de legerplaats. Maar ook de 'voorwaarden' die de Here stelde toen Hij zei dat Hij in het midden van zijn volk zou wandelen: 'Indien Gij in mijn inzettingen wandelt en mijn geboden nauwgezet in acht neemt, dan zal Ik ...' en dan volgt een reeks van weldaden en zegeningen. Overvloedig stapelt Hij beloften op elkaar en de laatste daarvan is de mooiste, het hoogtepunt: Hij zal onder hen wonen en wandelen (Lev. 26:3v). En dan volgt als keerzijde de dreiging: wat God zijn volk allemaal zal aandoen, uitlopend op de ballingschap (Lev. 26:14-39), wanneer zij Hem niet dienen. Gevolgd door - de grote verrassing na die vreselijke strafdreiging - de belofte dat Hij, wanneer zij zich bekeren, zijn verbond gedenken zal om hen tot een God te zijn (vs. 40-45). Dat is het verbond waarin Hij onder zijn volk wil wonen.

Als we nadenken over de kerk als woning van God, zien we dat Hij er vanaf het begin van de wereld op uit is om onder mensen te verkeren. Hij blijft niet op afstand. Met de mensen die Hij geschapen heeft, wil Hij gemeenschap. Dat is het wonder van onze God: zo verheven als Hij is, wil Hij toch dichtbij zijn. Dat wonder is ongetwijfeld de heerlijkheid van ons mensenleven: leven met God. Deze heerlijkheid is tegelijk kritisch voor ons mensen: de heiligheid van God moet worden gerespecteerd (Lev. 19:2).

Tent en tempel

De Here wilde onder zijn volk wonen in een tent en later in de tempel. Dat gebeurde op zijn initiatief. Hij gaf Mozes opdracht om die tent te bouwen (Ex. 25:8). Toen later David het plan kreeg om een stenen huis voor de Here te bouwen, hield God hem tegen. Hij wees Salomo als tempelbouwer aan (2 Sam. 7). De offerdienst werd niet door de priesters begonnen en het was niet hun werk dat de Here God zijn intrek daar nam. Hij zelf stak met zijn hemelvuur het offer aan en de wolk vervulde tent en tempel, zodat de priesters er niet eens konden blijven staan. Laat staan dat zij hun werk konden doen (2 Kron. 7:1; vgl. Ex. 40:34v). De Here God woont onder zijn volk alleen volgens eigen wil en initiatief.

En het is zijn *genadige* wil. Immers, op hetzelfde moment waarop de Here boven op de berg Mozes instructies voor het heiligdom gaf, vierde het volk aan de voet van de berg het feest van het gouden kalf. Zij hebben het bedorven, zei de Here tegen Mozes (Ex. 32:7). En, behalve de overige strafmaatregelen die Mozes nam, zette hij de tent van de samenkomst buiten het tentenkamp in plaats van er middenin (Ex. 33:7). Zou de Here nu nog wel met zijn volk meegaan en in haar midden optrekken (32:3; 34:9)? Het is aan de voorbede van Mozes waarin hij bidt om vergeving voor het volk, te danken dat deze crisis overwonnen wordt (34:9). Maar duidelijk is: God woont onder zijn volk op zijn initiatief en alleen door zijn genade.

Tent en tempel zijn dan ook de plaats waar door verzoening van de zonden de gemeenschap met God instandgehouden wordt en door het gebed geoeffend wordt. Het is de centrale plaats waar de Here zijn naam gevestigd heeft, waar alles van Hem spreekt (Ps. 27) en waar het volk wordt verwacht om de Here te ontmoeten (Deut. 12; Deut. 16:16).

Voorlopig

Hoe belangrijk deze tent en tempel ook zijn geweest, het was de Here niet om die behuizing te doen. Mozes moest de tent bouwen naar het voorbeeld van het heiligdom dat hij op de berg te zien kreeg (Ex. 25:9; Heb. 8:5). Salomo was zich ervan bewust dat zijn imposante tempel voor de Here God niet voldoende ruimte bood. 'De hemel, zelfs de hemel der hemelen kan U niet bevatten, hoeveel minder dit huis dat ik voor U gebouwd heb' (2 Kron. 6:18; 2 Kron. 2:6). Stefanus herinnert daaraan in Handelingen 7:48 met een beroep op Jesaja 66:1. De Allerhoogste woont niet in een tempel met handen gemaakt, zegt Paulus in Athene (Hand. 17:24). Als er in de tempel of in de richting van de tempel gebeden wordt, dan vraagt Salomo ook om verhooring vanuit Gods vaste woonplaats, de hemel (vele keren in 2 Kron. 6). Tent en tempel hebben als huis van de Heer een centrale en toch een *betrekkelijke* betekenis. De Here God is veel meer en het gaat Hem ook om meer dan al de offers in die woning.

Psalmdichters en profeten laten dat zien. De dichter van Psalm 40 zegt dat de Here geen welbehagen in slachtoffers, brandoffers en zondoffers heeft. 'Toen zei ik, zie ik kom - in de boekrol staat van mij geschreven - om uw wil te doen; ik heb lust om uw wil te doen. Mijn God, uw wet is in mijn binnenste geschreven.' Deze worden op de Here Jezus betrokken (Heb. 10:5-7), maar dat neemt niet weg dat de dichter - het is een psalm van David - ook over zichzelf spreekt. Hij laat zien wat de Here met zijn huis onder zijn volk beoogt: dat zijn volk met lust en liefde doet wat Hij wil.

Ook in Psalm 50 wordt een dergelijke tegenstelling gemaakt tussen de offers in de tempel en het leven voor de Here. De Here berispt zijn volk niet om de offers die men brengt. Die heeft Hij niet nodig, want alle dieren op de aarde zijn van Hem. We kunnen God niet dienen alsof Hij nog iets nodig heeft (vgl. Hand. 17). 'Offer God lof en betaal de Allerhoogste uw geloften' (Ps. 50:14). Het gaat om de eer van God en een eerlijke relatie, waarin je de beloften die je Hem doet, nakomt. David zet in Psalm 51 de slachtoffers tegenover het offer van een verbroken hart en een verbrijzelde geest. Om dat laatste, schuldbesef en berouw, is het de Here te doen. Als hij aan het slot van die psalm spreekt over offers 'naar de eis gebracht', kan hij wel de voorgeschreven offers in de tempel bedoelen, maar dan als offers die uiting zijn van een berouwvol hart en die niet voor de rituele vorm worden gebracht.

Het gaat de Here om meer dan de offerdienst in zijn huis. Daarom oefenen profeten scherpe kritiek op de tempeldienst, wanneer die gepaard gaat met een leven zonder God (bijv. Mi. 6; Mal. 1:10v en vele andere plaatsen), of als men in verkiezingshoogmoed zich op het bezit van de tempel beroemt. Dan dreigt de Here met de verwoesting van zijn huis, zoals ook zijn woning in Silo is verwoest (Jer. 7 en 26). En Ezechiël zag hoe de Here zijn tempelstad verliet (Ez. 10:18; 11:22-23). Hij kan verhuizen en zit kennelijk aan zijn woning niet vast.

De tempel kan geheel en al wegvallen zelfs. Zonder gewag van de tempel te maken, spreekt Jesaja over de Here als 'de Hoge en Verhevene, die in eeuwigheid troont en wiens naam de Heilige is'. Hij woont 'in den hoge en in het heilige, en bij de verbrijzelde en nederige van geest' (Jes. 57:15). Hij heeft Zich in woede over de ongehoorzaamheid van zijn volk verborgen, maar Hij wil de nederigen van hart die ver weg en die dichtbij zijn, troosten met zijn vrede (vs. 10). Maar de goddelozen hebben geen vrede (vs. 21). De nederigen van hart - mogen we dan niet denken aan de oprechte kinderen van God die Hem willen dienen? De Schrift zegt zo vaak dat de Here Zich over ootmoedigen ontfermt. Zij worden door Hem gered. Met hen wil Hij leven. Van hoogmoed moet Hij niets hebben. Goddelozen worden door Hem gestraft (Ps. 25; 33; 75; 145; 147 etc.).

De Here God woonde in tent en tempel onder zijn volk. Maar Hij is oneindig meer dan het huis waar Hij zijn naam vestigt. Hij beoogt ook meer dan een huis waar Hij op rituele wijze vereerd wordt. Hij vraagt het hart en het leven van zijn volk. De geschiedenis die Hij met zijn volk doormaakt, laat zien dat dit doel met de tent en de tempel niet wordt bereikt. Ze zijn een

voorlopige behuizing geweest, een starterswoning, die men betreft, maar ook verlaat wanneer een beter huis beschikbaar komt.

Immanuël

Dan moeten we natuurlijk spreken over de Here Jezus. God die in zijn Zoon onder ons kwam wonen en zijn heerlijkheid liet zien (Joh. 1:14). De heerlijkheid van de onvergankelijke God in het leven van een mens, vol van genade en waarheid. God met ons. Immanuël. Ondanks dat de tempeldienst in Jeruzalem op een debacle uitliep, wil God toch onder ons wonen. Het was zijn eten en drinken om de wil van zijn Vader te doen, zoals het ook in Psalm 40 werd gezegd. Hij spreekt over het huis van de Vader, waarin veel ruimte is. Hij gaat daarheen om voor zijn volgelingen plaats te maken (Joh. 14:1-2). Dan doelt Hij op de hemelse woning van God, het ware heiligdom waarvan Mozes een afbeelding bouwen moest. Daar ging de Here Jezus binnen, nadat Hij aan het kruis de zonden had verzoend (Heb. 8:1; 9:11). De schaduwwoning van God is voorgoed verleden tijd. De toegang tot zijn hemelwoning is geopend. Er is goede grond voor het verlangen om bij de Here onze intrek te nemen, zoals Paulus wenste (Fil. 2). God heeft ons ertoe bestemd om met onze woonstede uit de hemel overkleed te worden (2 Kor. 5). Het is allemaal te danken aan de Here Jezus, die in zijn Persoon en door zijn offer er borg voor staat dat wij bij God mogen wonen en die ons tot Zich neemt (Joh. 14:3).

De Here maakte niet alleen Gods hemelhuis tot een woning voor ons. Hij maakt ook ons leven tot een woning voor God! Wie Hem liefheeft, zal zijn 'geboden bewaren en mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen' (Joh. 14:23). Zo spreekt de Here Jezus over de Heilige Geest die Hij voor de zijnen aan zijn Vader zal vragen. In die Trooster komen Hijzelf en zijn Vader wonen bij zijn volgelingen. Dat is de Geest die God beloofde toen het onmogelijk bleek om met het oude verbond onder zijn volk te wonen en te wandelen (Jer. 31; Heb. 8). De Geest zal Gods wet in het hart van zijn volk schrijven, zodat allen, van jong tot oud, de Here kennen en dienen. In Christus en door de Heilige Geest heeft God een nieuwe inzet gemaakt om de starterswoning plaats te laten maken voor een definitief huis: de gemeente van Christus.

Jesaja beloofde dat de Here de nederigen van hart, ver weg en dichtbij, zou troosten met zijn vrede. Paulus ziet het gebeuren doordat joden en heidenen in Christus één worden en in één Geest toegang hebben tot de Vader (Ef. 2). Ze worden samen gebouwd tot tempel voor de Here, een woning van God in de Geest (Ef. 2:22). Zijn gebed is dat Christus door het geloof woning zal maken in het hart van de gemeente (Ef. 3:17).

Zo onderwijst hij ook de gemeente in Korinte over wat zij is: 'Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt en dat Gods Geest in u woont?' De gemeente is het heilige huis van de Here waar Hij zuinig op is. 'Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden. Want de tempel van God is heilig' (1 Kor. 3:16v; vgl. Rom. 8:11). Hij zegt het van de gemeente als geheel, maar ook van de leden van de gemeente individueel: 'Weet gij niet dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest die in u woont' (1 Kor. 6:19). Leef daarom niet losbandig. Ontvlucht de hoererij. Vereer God met je lichaam.

In zijn tweede brief aan de Korintiërs komt Paulus daarop terug. Dan betreft hij de belofte van Leviticus 26, die we in het begin al noemden, op de gemeente van Christus: 'Wij toch zijn de tempel van de levende God, gelijk God gesproken heeft: Ik zal onder hen wonen en wandelen en Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn.' Dat schrijft hij niet als iets om trots op te zijn. Het is geen onderscheiding of een reden voor gemakzucht. Het is een krachtig motief om niet aan de zonde vast te houden, maar zich te reinigen van alle bezoedeling van het vlees en van de geest en zo onze heiligheid te volmaken in de vreze Gods (2 Kor. 6:16-7:1). Tempel van God is een hoge naam voor de gemeente. Het is ook een kritische naam die haar verantwoordelijk stelt voor een heilig leven. Verdroeg in de tijd van het oude verbond het wonen van God onder zijn volk de

zonde van Israël niet, in het nieuwe verbond kan dat nog minder samen gaan. Het werk van de Geest is juist dat Hij ons leven heiligt voor de Here, zodat wij met hart en leven het beeld van de Schepper vertonen (Kol. 3:10; Ef. 4:24).

Ook Petrus zinspeelt ongetwijfeld op de tempelbouw, als hij de gemeente aanspoort om zich als levende stenen te laten gebruiken voor de bouw van een geestelijk huis waarvan Christus de hoeksteen is (1 Petr. 2:4). Het gaat om levende stenen, om een geestelijk huis dat gebouwd wordt door geestelijke offerers. Terwijl hij zijn beelden aan de tempelbouw ontleent, gaat het om een levend dienen van de Here God zoals dat door de Heilige Geest geleerd wordt.

In de steigers

Intussen is dit huis van God nog niet gereed. De vermaningen van Paulus en de aansporing van Petrus laten zien dat de Geest van Christus nog heel wat werk aan de kerk heeft te doen. Gods woning staat nog in de steigers. Toch wordt die kerk in aanbouw de woning van God genoemd. En het vooruitzicht is dat de Here God zijn doel ook werkelijk bereikt.

Johannes ziet die gemeente van Christus als het nieuwe Jeruzalem uit de hemel neerdalen. Een stem licht dat toe met de beloften die God al deed onder het oude verbond: 'Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij hen zijn' (Op. 21:3). Die stad heeft geen tempel, ziet Johannes. Er is geen plaats waar God in het bijzonder woont en vereerd wordt. God zelf is haar tempel en het Lam (Op. 21:22). De vorm van de stad stemt daarmee overeen. De stad is gebouwd als een kubus (vs. 16), de vorm die ook de allerheiligste tempelzaal had waar God troonde boven de ark. Met andere woorden: de hele stad, de hele samenleving is woning van God. En niet alleen is het leven daar goed en gaaf, hersteld van alle ellende en verdriet (vs. 4). Ook zal daar geen zondaar meer zijn (vs. 8). En de mensen zullen God vereren en zijn aangezicht zien en God zelf zal hen verlichten.

De levende God, die ooit hemel en aarde schiep, en op aarde kwam wandelen in zijn tuin, de woonplaats van de mens, bereikt zijn doel: Hij woont bij zijn volk dat uit alle volken wordt samengebracht; zijn volk woont bij Hem. Een nieuwe wereld, waar Hij alles zal zijn in allen (1 Kor. 15).

Verwondering, verantwoordelijkheid en verwachting

Wat de Schrift over het wonen van de Here God zegt, mag ons allereerst vervullen met verwondering over de wil, de genade en het doorzettingsvermogen van Hem. Dat Hij zijn doel bereikt in Christus en door zijn Geest. Verwondering ook over de heerlijkheid waartoe de drie-ene God ons als mens heeft bestemd en waarin Hij ons ook echt laat delen.

Het doet je vervolgens ook de verantwoordelijkheid beseffen om door de Heilige Geest te leven in gemeenschap met Christus, om Hem lief te hebben en zijn geboden te bewaren (Joh. 14:23). Dat brengt ook de verantwoordelijkheid mee om echt kerk van Christus te zijn en met de Geest van Christus mee te bouwen aan Gods huis (1 Kor. 3:9).

Het maakt verder ook duidelijk dat het postmodern geloven in onverbondenheid niet naar de Geest van Christus is. Wie God zoekt, kan om de kerk als huis van de Heer niet heen. De kerk is de gemeenschap van de heiligen en men kan God niet liefhebben als men de broeders niet liefheeft (1 Joh. 4:20).

Ten slotte mag het wonen van God onze verwachting voeden. Dankzij Christus en door de kracht van zijn Geest wordt dat doel bereikt. Het huis van de Heer komt gereed. En het zal wat zijn als de levende God bij ons mensen woont!